

Raport Visokega komisarja civilnim komisarjem pokrajine

Ljubljana, 5. junija
Dne 4. t. m. je Visoki Komisar sklical k raportu v vladno palačo civilne komisarje iz pokrajine.

Navzočni so bili viceprefekt David, kvestor Ravelli, šef kabineta viceprefekt Bista, inspektor tehnične službe pokrajinski zdravnik, inspektor pokrajinskega odbora

za protiletalsko zaščito, direktor in poddirektor Prevoza in strokovnjak pokrajinskega nameštvalnega urada.

Po poročilih civilnih komisarjev je Visoki Komisar obravnaval razna vprašanja in dal navodila za prehrano, zdravstveno stanje protiletalsko zaščito in za delovanje civilnih uradov Visokega Komisarjata.

Pregled vojnih dogodkov

Aldo Valori je v milanskem »Corriere della Sera« objavil te dni za dobo od 25. maja dalje naslednji pregled vojnih dogodkov:

V zadnjih desetih dneh niso naši nasprotniki podvzeli nobene vojaške pobude strateškega pomena v Sredozemlju; s tem imenom namreč ne moremo označiti letalskih bombardiranj, izvedenih brez iskanja vojaških ciljev nad Neapljem, Livornom in drugimi manjšimi kraji južne Italije. Novo dejstvo predstavlja letalsko-pomorski napad na otok Pantellerijo, na ta veliki »zaščitnik«, kakor ga je imenoval Duca, ki leži sredi med Sicilijo in rtom Bon. Napad je bil gladko odbit, vendar smemo pričakovati, da ga bo sovražnik ponovil. Posadka na otoku ga pričakuje mirno.

S položajem v Sredozemlju je nedvomno tesno povezan poskus, da bi se rešil spor med De Gaullem in Giraudom v bivši francoski severni Afriki. Došlo je nismo smatrali za potrebno da bi se ustavljali pri sporih in nasprotjih teh dveh malih mož, ki sta navadni španski steni, za katerima se skrivajo veletoki nasprotujočih si interesov Anglije in Zedinjenih držav, toda danes moramo nanje opozoriti, ker je desidentska kriza dosegla svoj vrhunec. Zdi se, da bo naposled zmagal De Gaulle, z njim pa se uveljavljajo anglofilski, francoski in demokratični stremeljski proti filocamerijskim in anglofobskim težnjam Girauda in Peyroutona, toda vse je še tako temno in spremenljivo v odnosih med obema generaloma-velizidajalcema, da je zelo težko kaj napovedovati. Glede na nadaljevanje operacij gotovo ni brez pomena, katera izmed teženj bo prevladala, tudi zato, ker bi to utegnilo vplivati na obseg in značaj bodočega ameriškega doprinosa na tem področju.

Na ruskem bojišču smo mogli ugotoviti popoln neuspeh prve sovjetske splošne ofenzive ob Kubanu. Nemci so celo že spet v protiofenzivi, čeprav samo krajevne značaja. Vzdolž ostale nemško-ruske razgrnitosti so bili le krajevni spopadi izvidniškega pomena in obnova bojev v odseku pri Petrogradu, vendar brez prave povezanosti. Siloviti letalski boji so potrdili nedvomno taktično premoč nemškega letalstva nad sovjetskimi.

Letalstvo je bilo stalno v akciji tako nad Nemčijo kakor nad Anglijo, in sicer z občutnimi učinki. Ako uporabljajo Angličani in Američani večje število letal, je treba Nemcem pripisati večjo prakso in bolj zanesljivo vodstvo tako v letu kakor v zadetkih. Učinkovitost njihovih akcij nad Londonom in nad drugimi manjšimi mesti južne Anglije se je očito povečala, zlasti zaradi uporabe posebnih »superbomb« izredne udarnosti. Ne moremo se reči, ali so se Nemci poslužili pri tem novega skrivnostnega eksplozivnega sredstva ali pa, kar se nam zdi bolj verjetno, le boljše tehnične izrabe že znanih elementov, toda, če dodamo upravičenim presojam še račun izgub velikih odstotka bombnikov, med njimi celo dragocene štirimotorne bombnike Angličanov in Američanov, ki so bili uničeni med zločinskimi letalskimi napadi, lahko brez pomisleka trdimo, da začnjen je izgube predstavlja za sovražnika pravo pasivo v pogledu prave vojevalne vojne.

Zelo zanimiv je v teh zadnjih dneh postal položaj na azijskem bojišču, kjer smo medtem zabeležili ameriški napad na otok Attu v Aleutskem otočju, napredovanje japonskih oboroženih sil v šestih pokrajinskih Čangkajskove Kitajske in obnovo japonske ofenzive na vzhodni meji Birme.

Čudoviti odpor majhnega japonskega okupacijskega zbora na otoku Attu in zvišena požrtvovalnost njegovih branilcev, od polkovnika do poslednjega vojaka, so po vsem svetu zbudili občudovanje, vendar pa so Američani zabeležili sebi v prid zasedbo otoka Attu, ki jim vrača daleč naprej potisnjeno postojanko proti vzhodu in s tem proti japonskemu otočju. Res je sicer, da je še vedno v japonski posesti otok Kiska v Aleutskem otočju toda ta osti je sedaj osamljen in težje branljiv, da ne govorimo o težji oskrbi. Japonski udar na Aleutsko otočje je bil zelo smel, prav tako kakor oni na osrednje otoke Salomonskega otočja; tako na Attu kakor na Guadalcanaru so prevladujoče število in sredstva dovolila Američanom prednost, vendar pa je japonsko vrhovno poveljstvo doseglo svoj cilj. Ta cilj je bil verjetno dvojen: strateški, ko je šlo za to, da

se preizkusi odporne sposobnosti sovražnika z vdori v njegovo predno razgrnitost, in taktični, ko je šlo za to, da se sovražniku vsili močna obramba in se prisili k uporabi vojnih ladij, prevozov, letal in velikih čet, da je lahko zopet zavzel same po sebi malo pomembne kraje. Dejstvo je, da so tudi pred Attujem Američani izgubili najmanj eno križarko in morda še eno oklopno polg manjših edinic. Zopetna zasedba tega pustega otoka, na katerega udarjajo nevihte in ki je zavrt v meglo arktičnega področja, jih je torej drago veljala.

Japonska ofenziva, ki se je začela sredi preteklega meseca v Hupehu, v osrčju Kitajske, ob srednjem teku Modre reke z izhodiščem v Ičangu in z zapadno-južno-vzhodno smerjo, torej v smeri proti samemu področju Čungkinga, je dosegla znatne uspehe, ki niso samo vojaškega, temveč tudi političnega značaja, kajti več edinic desidentske Kitajske je dezertiralo in prešlo na stran Japonske in nacionalne Kitajske, vendar pa se sovražnik trdovratno upira in se zdi, da hoče podvzeti vse, ne le, da bi zavaroval prestolnico, temveč tudi, da bi pognal Japonce preko Jangceja; močno protinapadi so namreč še vedno v teku. Medtem pa so bili ostanki kitajskih posadk ob rekli, obdani od Japoncev, po večini uničeni. Položaj še ni jasn, vendar lahko dovede do velikih dogodkov.

Jasno je, da bo v prihodnji fazi vojne vzhodna Azija še zelo pomembna, kajti Angličani in Američani so spoznali nevarnost, ki je zanje v tem, da so pustili Japonski čas, da mirno organizira ogromne virov, ki jih je zavzela. Razen tega se tudi Avstralija in Indija čutita ogroženi. Zato bodo morali Angličani in Američani napraviti kak resen poskus, da bi spet prevzeli pobudo operacij, ki so jo izgubili že v začetku vojne. Akcija proti otoku Attu je lahko znamenje novega zadržanja.

Na nekem drugem področju je treba še omeniti resen spor, ki je imel za posledico stavko nad pol milijona rudarjev v ameriških premoških. Ako bi se ta pojav nadaljeval in razširil bi utegnil biti posledice zelo resne ne le v gospodarskem pogledu, temveč tudi v pogledu vojne proizvodnje, kajti rezerve premoga pri tvornicah težke industrije so neznatne, kakor se to čudno sliši. Ni dvoma, da se bo Roosevelt poslužil vsakega sredstva, da bi prisilil delavce, da bi zopet šli na delo, za sedaj pa je stavka skoraj popolna, saj je v nekaterih okrožjih število stavkajočih doseglo 98 odstotkov.

Obnova dovoljenj za vožnjo z motornimi vozili

Urad za motorizacijo Visokega komisarijata javlja, da 30. junija zapadejo dovoljenja za vožnjo z motornimi vozili, ki so imatrikulirana v Ljubljanski pokrajini.

Za obnovo teh dovoljenj morajo prizadeti vozički redno prošnjo na taksnem papirju za 6 lir na urad za civilno motorizacijo do 30. junija in priložiti dovoljenje za vožnjo ter vozno izkaznico.

Razdelitev krompirja

Pokrajinski prehranjevalni zavod obvešča potrošnike v Ljubljani, da morajo dvigniti krompir na aprilske odrezke do torka 8. t. m., ker po tem datumu izgubijo ti odrezki vsako veljavnost.

Krompir razdeljuje naslednje tvrdke: Kmetijska družba, I. Del. Kosumno društvo (v vseh poslovalnicah). Konsumno društvo Vič, Gregorčič Nickelsbacher, Smrkolj, Nabavljalna zadruga železničarjev, Sarabon Nabavljalna zadruga državnih uslužbencev, Ekonom, Bahovec, Lunder Terezija, Rožna dolina, Marunko, Prisojna ulica 5.

Nakazovanje in razdeljevanje sira in marmelade

Prehranjevalni zavod Vis. komisarijata za Ljubljansko pokrajino poziva vse trgovce-razdeljevalce v Ljubljani, naj dvignejo v Gosposki ulici št. 12 do 9. junija nakazila za sir in marmelado za mesec junij.

Potrošniki bodo lahko dobili za mesec junij od 15. t. m. dalje pri običajnem trgovcu na odrezek D 150 gr mehkega sira in 60 gr parmezana, pripadajoče količine marmelade so bile za tekoči mesec že objavljene.

Proslava Zedinjenja Italije in njene ustave

V nedeljo 6. junija bo Ljubljana slovesno praznovala obletnico Zedinjenja Italije in njene ustave ter bodo zato okrašena poslopja vseh državnih uradov z zastavami, prav tako pa je župan ukazal, da morajo biti vsa mestna poslopja okrašena s trobojnicami. Ljubljansko prebivalstvo naj brez izjeme posmena državne oblasti in urade ter mestno občino z okrasitvijo vseh domov z zastavami. Zastave naj vise samo od sončnega vzhoda do sončnega zahoda.

Novi predpisi o kretanju v pasu Kočevje

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino odreja v zvezi s svojimi odredbami z dne 30. oktobra 1941-XX. št. 135, 24. junija 1942-XX. št. 125, 29. decembra 1942-XXI. št. 235, in 1. aprila 1943-XXI. št. 35, ki se tičejo prometa in javnih obratov.

Čl. 1. Od 6. jun. 1943-XXI dalje do novih določb se določajo časovne meje, med katerimi je dovoljeno kretanje v pasu bloka Kočevje od 5. do 22. ure.

Zapiranje javnih obratov in prireditev znotraj pasu je določeno na 21.30.

Za ostali del ozemlja občine Kočevje ostanjejo časovne meje za kretanje in ure za zapiranje javnih obratov in prireditev iste, kakor jih je določila uredba z dne 1. aprila 1943-XXI. št. 35.

Člen 2. Glede ostalih določb odredbe z dne 30. oktobra 1941-XX. št. 135, in z dne 24. junija 1942-XX. št. 125, se ničesar ne spremeni.

Ljubljana, 5. junija 1943-XXI.

Visoki komisar Emilio G...

GLEDALIŠČE

D R A M A

Nedelja, 6. junija, ob 18.30: Jesen. Izven. Znižane cene od 15 lir navzdol.

Ponedeljek, 7. junija: Zaprt.

Gherardi: Jesen. Komedia v treh dejanjih. Vsebinska igra je sodobna zgodba o jenski ljubzni znamenitega zdravnikarja. — Osebe: Giosio - VI. Skrinšek, Pasti - P. Kovič, Teresa, njegova žena - Nablocka, Giuditta, njena hči - Sanciova, Stefano - Nakrst, Carlo - Brezigar, Mario - Rastresen, Giulia - Gabrijelečeva, Attilio - Verdonik, Maria - Simčičeva. Režiser: prof. O. Šest.

O P E R A

Nedelja, 6. junija, ob 17: Prodana nevesta. Izven. Cene od 28 lir navzdol.

Ponedeljek, 7. junija, ob 18: Seviljski brivci. Gostovanje Liane Cortinjeve in Gine Bečija, članov rimske Kraljeve Opere ter dirigenta Arturja Lucona. — Izven.

Za gostovanje Liane Cortinjeve, Gine Bečija in Arturja Lucona v »Seviljskem brivcu«, v ponedeljek 7. t. m. so vse vstopnice razprodane.

SPORT

Na stadion v Šiški!

Popoldne tri zanimive prvenstvene tekme, v katerih nastopita tudi Ljubljana in Mars.

Zeleni in živalni so zadnja dva dni te paki po mestu ki vabijo na igrišče med obema železnicama in več kakor je na njih tudi mi ne vemo o današnjem nogometnem sporu.

Prvenstvo se nadaljuje s tremi srečanji za točke na stadionu Hermesa v Šiški, in sicer po tem-le vrstnem redu:

ob 14. Ljubljana—Dopolavoro t. t. mladini,

ob 15.30 Vič—Korotan (za prv. II. divizije) in

ob 17.15 Ljubljana—Mars (za prv. I. divizije).

Nasprotniki, ki bodo danes ponovno obračunali za točke na zelenem polju, so zanimivi z raznih strani in bodo gotovo poskusili vse, da bi obrnili potek dogodkov v drugo smer, kakor jo nakazujejo dosedanj dogodki med njimi in v dvo bojih z ostalimi.

Prijatelji nogometa vabljani!

Še šest tekem za točke

Kakor posnemamo iz uradne objave Nogometne zveze, objavljene v današnjem »Slov. Narodu«, je danes na sporedu še šest tekem za točke, in sicer:

na igrišču Hermesa: ob 9.30: Hermes - Vič, rezervi;

na igrišču Ljubljane: ob 10.: Ljubljana - Mars, rezervi;

na igrišču Mladike: ob 10.15: Mladika - Korotan, rezervi, ter

na igrišču Marsa: ob 9.15: Mars - Zabjak, mladini in ob 10.15: Dopolavoro t. t. - Zabjak, rezervi.

Na italijanskih igriščih

Tudi prva junjska nedelja na nogometnih igriščih po Italiji po zanimivosti ne bo zaostajala za dosedanjimi.

Glavni dogodek dneva bo četrta kvalifikacijska tekma za obstanek v diviziji A, ki jo morata igrati še moštvi Barja in Venezie na nevtralnem tleh v Bologni. Priprave in pričakovanja so v obeh taborih mrzlična.

V diviziji B je danes na vrsti še zadnje kolo za prvenstveno sezono 1942-43 z naslednjimi srečanji: Siena - Udinese, Savona - Fanfulla, Pescara - Mater, Padova - Pisa, Spezia - Pro Patria, Anconitana - Novara, Brescia - Alessandria in Napoli - Modena. Poznavalec bodo že po tej razdelitvi vedeli, da sta edini važni tekmi samo še zadnji dve, posebno pa ona v Napoliju, ki bo že pri morebitnem remisu zadostovala sedaj vodilni Modeni za dokončno zasedbo prvega mesta. Ni pa seveda izključeno, da se bodo dogodki zasukali tako, da bodo nazadnje tudi v tej diviziji še potrebne kvalifikacijske tekme.

Izmed izbirnih tekem med moštvi divizije C za prestop v divizijo B je danes na sporedu še pet srečanj, med katerimi je v enem zaposlena tudi naša soseda Gorizia, in sicer na domačem igrišču proti enajstorici Leoca. Če ne bo presenečenj, bo v tej tekmi zmagala in tudi dokončno zasedla najboljšo mesto v svoji skupini, od koder ima že uglaseno pot v višji razred.

Seja sveta Pokrajinske zveze delodajalcev

Ljubljana 4. junija.

Dopoldne je bila v sejni dvorani Pokrajinskega sveta korporacij II. redna seja sveta Pokrajinske zveze delodajalcev za Ljubljansko pokrajino. Predsednik Zveze je pozdravil navzočega zveznega podtajnika Enza Selloni, nadalje dr. Attilija Apollonija kot zastopnika predsednika Pokrajinskega sveta korporacij komendatorja dr. Edvarda Bisla, strokovnjaka pri Zvezi dr. Silvija Marchesonija, strokovnjake pri posameznih združenjih, ki so včlanjeni v zvezi itd.

Preden je prečital svoje poročilo o delu, ki ga je opravila Zveza v lanskem in letošnjem letu, je izrazil zahvalo Zvezi Ek.

scelenci Visokemu komisarju, ki je vedno kazal zanimanje za gospodarske potrebe pokrajine. Nadalje je izrazil tudi željo, da bi Ekselencia Visoki komisar tudi v bodoče izkazoval svoje zanimanje za gospodarska vprašanja, kar je jamstvo za zagotovljeno gospodarsko bodočnost pokrajine.

Zvezin svet je nato ponovno izvolil prejšnje člane izvršilnega odbora, ki že po svojem svojstvu niso člani tega odbora, in je odobril poročila o proračunih in računskih zaključkih Zveze ter včlanjenih združenj, kakor tudi prispevke, ki jih morajo plačati delodajalci, končno pa je tudi potrdil sklepe o sindikalni vključitvi.

Gospodarstvo

K novi emisiji zakladnih bonov

Ze v ponedeljski stevilki smo navedli vsebino zakonskega dekreta o emisiji nove serije zakladnih bonov, katerih vpisovanje se bo začelo 7. junija in bo zaključeno 21. junija. Za razliko od prejšnjih emisij devetletnih zakladnih bonov bodo imeli novi zakladni boni petletno amortizacijsko dobo, donosali bodo 5% obresti, emisijski tečaj pa bo 97 lir za 100 lir nominala. Izdani uosta zaenkrat dve seriji po 5 milijard lir in bo na vsako serijo vsakega pol leta izzrebanih 5 premij po 1 milijon lir. Glede na emisijski tečaj in na možnost premije bodo boni dejansko donosali 5.9% obresti. Po treh letih se bodo boni lahko izkorsnili za plačilo neposrednih davkov. Poleg tega uživajo novi boni davčne olajšave kakor prejšnji devetletni boni in vrhu tega še prostost od davka na dediščine in druge podobne olajšave.

Zaenkrat sta, kakor rečeno, razpisani le dve seriji po 5 milijard lir. Nadaljnje serije bodo sledile pozneje. Glede na velik uspeh prejšnjih emisij devetletnih bonov in na ugodnosti, ki jih novi boni nudijo vpisnikom, je pričakovati, da bo ponudni znesek v kratkem prevpisan, saj je bilo o priliki zadnje emisije devetletnih bonov v oktobru lanskega leta vpisanih 24.96 milijarde lir, v februarju lanskega leta 24.51 milijarde, v septembru leta 1941. 20.23 milijarde lir in v februarju 1942. 18.87 milijarde lir.

Italijanski tisk označuje to emisijo po pravici kot normalno operacijo za vojno financiranje, ki upošteva vse posebnosti italijanskega kapitalnega trga. Listi še opozarjajo na nedavno izjavo finančnega ministra Acerba v senatu, ki je minister med drugim izjavil, da bo po končani vojni premoženje, naloženo v državnih papirjih, deležno posebne zaščite, kar pomeni, da se je vlada zavezala priznati ugodnosti vpisnikom vojnih posojil, ki ne iščejo koristi, izvirajočih iz vojne konjunktore, kar je v skladu z načelom socialne pravičnosti, ki je osnova fašistične gospodarske politike.

Državni komisariat Ukrajina

Oddelek za notranjo upravo pri ukrajinskem državnem komisariatu je te dni objavil zanimivo statistiko o upravnih razdelitvah državnega komisariata in o ugotovljenem številu prebivalcev. Po sovjetski statistiki je obsegla Ukrajina 535.000 kvadratnih kilometrov in je imela 40.2 milijona prebivalcev. V okviru Sovjetske Rusije Ukrajina sicer ni obsegala Krima, zato pa je obsegala vzhodno Galicijo, severno Bukovino, Besarabijo in druga sosedna področja. Področje ukrajinskega državnega komisariata je zaradi tega manjše in obsega 339.300 kvadratnih kilometrov ter ima 16.009 milijonov prebivalcev. V primeri s sovjetsko statistik je povprečno število prebivalcev na kvadratni kilometer nazadnje doseglo 68.1 na 49.8. To nazadovanje je posledica vojne in postopanja sovjetske vojske, ki je brez naprimitivnejših ozorov na lastno prebivalstvo odvedla s tega področja poleg gospodarskih vrednot, ki niso bile uničene, tudi za delo sposobno civilno prebivalstvo, kar prihaja najbolj do izraza v velikih mestih, kjer so se dali rigorozni sovjetski ukrepi najlažje izvesti. Po sovjetski statistiki je štel Kijev leta 1939. še 546.000 prebivalcev, v začetku letošnjega leta pa le 304.600. V Dnjepropetrovsku je število prebivalcev nazadnje doseglo 500.700 na 280.000. V Zaporozju od 289.200 na 120.000, v Krivem Rogu od 197.600 na 125.000, v Kamenskem od 147.800 na 75.000 in v Poltavah od 130.300 na 74.800. V goratih primerih se je torej prebivalstvo velikih mest v primeri s sovjetsko statistiko zmanjšalo za 40 do 70%.

Statistika navaja še podatke o površini in prebivalstvu posameznih generalnih okrajev. Največji generalni okraj Volinja—Podolsko obsega 80.500 kv. km in ima 4.21 milijona prebivalcev, generalni okraj Kijev pa obsega 71.800 kv. km in šteje 4.46 milijona prebivalcev. Sledi generalni okraj Žitomir (64.800 kv. km = 2.92 milijona prebivalcev).

Skrivnostno razodetje sv. Janeza

je izšlo, razloženo v knjigi pod istim naslovom.

Knjigo je spisal naš vladika

dr. Gregorij Rožman

Janezova skrivnostna razodetja zanimajo danes gotovo vsakega človeka. — Ljudje si delajo vsemogoče razlage. Delo našega nadpastirja nam pa daje pravo razlago skrivnostnih videnj, ki jih je imel sv. Janez na Patmu. — Knjigo krase Dürerjeve in Dorejeve slike.

Knjigo dobite po vseh knjigarnah. Cena broširani knjigi je 10.— lir, polplatno vezani je 12.—.

BANCO DI ROMA

BANCA DI INTERESSE NAZIONALE - BANKA DRŽAVNE KORISTI
ANNO DI FONDAZIONE 1880 LETO USTANOVITVE

FILIALE DI LUBIANA
PODRUŽNICA V LUBIANI

Marijin trg 5, telef. 4316-4317

TUTTE LE OPERAZIONI DI BANCA - VSI BANČNI POSLI

VINKO

K večnemu počitku ga začasno položimo k Sv. Križu.

Pogreb se bo vršil v ponedeljek, dne 7. junija 1943, ob pol 5. uri popoldne iz kapelice sv. Franciška na Žalah.

Trata, št. Vid, 5. junija 1943.

Globoko žalujoča rodbina
Arhar - Kopinova

Dr. Janko Rajar

Spet smo izgubili odličnega javnega delavca, zaslužnega moža. Včeraj ob 9. dopoldne je umrl na kliniki v Ljubljani g. dr. Janko Rajar, veterinarski inšpektor v pokoju in bivši senator. Podlegel je za pljučnico.

Bil je sin trdnega kmečkega posestnika iz Dečje vasi pri Trebnjem, kjer se je rodil 2. februarja 1872. Po gimnaziji v Novem mestu in Ljubljani se je — od mladosti vnet za pomoč našemu kmetu — posvetil živilozdravniškemu študiju na Du-

naju, kjer je bil 1896 promoviran. Do 1920 je kot okrajni živilozdravnik služboval v raznih krajih na Hrvaškem in v Sloveniji, naposled v Krškem. V tem okraju je bil 1920 na listi takratne Samostojne kmetijske stranke izvoljen za narodnega poslance. Po dvehletnem delu v bivši jugoslovanski narodni skupščini se je vrnil v državno službo, v kateri je več let uspešno opravljal funkcije veterinarskega referenta. Od 1929 do 1931 je opravljal službo veterinarskega delegata na Dunaju, v pokopu pa se je vrnil na svoje vzorno urejeno posestvo.

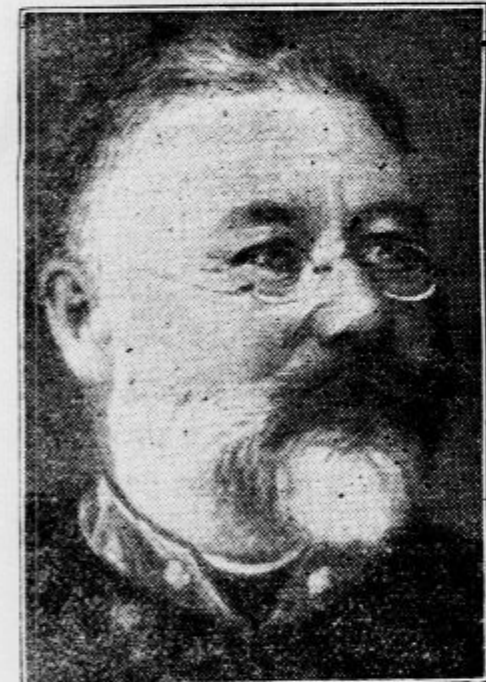
Za časa svojega 35 letnega službovanja se dr. Janko Rajar ni nikdar omejeval zgolj na posle uradnega veterinarja, temveč je njegovo delo bilo vsestransko. Pisal je strokovne poljudne članke, poučeval, predaval in organiziral. Zato je povsod užival neomejen ugled. Zlasti mnogo zaslug si je pridobil za razširjenje veterinarske visoke šole v Zagrebu, ki mu je iz hvalečnosti podelila častni doktorat. Velike so bile tudi njegove zasluge za organizacijo živilozdravnikov. Ko je bilo 1921 ustanovljeno veterinarsko združenje za takratno državo, je bil dr. Rajar izvoljen za prvega predsednika. Najbolj zaslužno priznanje pa mu je bilo izkazano v januarju 1932, ko je bil ta odlični zastopnik in zagovornik interesov našega kmeta izvoljen za senatorja.

Zadnje dobo je bival dr. Janko Rajar v Ljubljani, kjer živi tudi njegova širša družina. Blagega družinskega glavarja obkrojuje vdova ga. Minka roj. Černetova, sin Zlatko ter hčerki gospa Stana, soproga zdravnika dr. Toneta Cilija, in gospa Majda, soproga prof. Jožeta Zemljaka. Izrekamo jim odkritosrčno sožalje ob zavesti, da si je g. dr. Janko Rajar zagotovil s svojim delom trajno hvaležen in res časten spomin.

Izumitelj poštne znamke

Angleži že dolgo trdijo da je izumil poštne znamke Anglež sir Rowland Hill, ki je v zvezi s tiskarjem Jamesom Chalmersom l. 1839, dal natisniti prvo znamko. V kraji »Tagespost« čitamo, kar je tudi »Jutro« že večkrat povedalo, da si je Anglež po krivici prisvojil to »iznajdbo«, kajti poštne znamke si je prvi izmislil Slovenec, in sicer Lovro Košir iz Ljubljane.

Leta 1837. je služil pri pokrajinskem državnem knjigovodstvu v Ljubljani kot računski ingrosist Lovrenc Košir, ki je po-

lastni trditvi že leta 1835. v Ljubljani v pogovoru z nekim Angležem, po imenu Galway, omenil sistem enostavne pisemske turife, kar je, kakor je Košir sam pozneje zatrjeval, dalo povod Hillovi reformi. Njegovo idejo poštne znamke in tarifno reformo so Angleži uveljavljali vse do leta 1840., ko je bila reforma sprejeta in vpeljan nov poštni sistem. Ker pa je postajalo ime Rowlanda Hilla zaradi njegovega penzijejskega sistema preveč popularno ter si je Hill lastil zamisel vpeljave poštne znamke, se je leta 1858., takrat kot namestnik državnega knjigovodje na Dunaju živel Lovrenc Košir zavedel pomena in začel trditvi, da je on iznajditelj poštne znamke. Na to Koširjevo trditve je saksonsko finančno ministrstvo naročilo višjemu poštному ravnatelju v Lipskem, naj poizveduje o Koširjevi izjavi in potem poroča. Odgovor, ki ga je finančno ministrstvo prejelo, je moral biti za Koširja zelo ugoden, ker so spisi, ki jih je Košir predložil višjemu poštному ravnateljstvu, jasno dokazali, da je Košir že leta 1836. poslal dunajski vladi predlog, da odpravi p-biranje pristojbine v gotovini in uvede poštne znamke.

Lovrenc Košir se je rodil 29. julija 1804 v Spodnji Luži (Škofja Loka) štev. 8. Njegov oče je bil Janez, mati pa Marija, rojena Kalanova. Ko je Lovrenc prišel na svet, je bilo očetu že nad 50 let. O Koširjevi mladosti vemo prav malo. Pred obehdom v ljubljansko gimnazijo se je Košir učil najbrže doma ali pa pri kakšnem sorodniku, ki ga je pripravil za vstop v

Po dolgotrajni in mučni bolezni je mirno v Gospodu zaspala naša pre-dobra mama in stara mama, gospa

Kopitar Marija zasebnica

Pogreb drage pokojnice bo v soboto 5. t. m. ob 16. uri iz hiše žalosti na pokopališče v Dravljje.

Ljubljana-Dravljje, 5. junija 1943.

Žalujejoč HČERKE in SIN ter ostalo sorodstvo

Koncert dua Rio in Gregoria Nardi

V petek je v okviru prireditve Glasbene Matice koncertirala prvič v Ljubljani umetniška dvojica iz Firenz Rio in Gregoria Nardi. S to prireditvijo se je občinstvu, ki ga pri nas za pianistične nastope ni nikdar posebej mnogo, nudila posebna prilika, spoznati virtuoznost muziciranja na dveh klavirjih. Tudi pri nas se uspešno goji ta pianistična vrsta in domači koncertanti Blazjakova in Hrašovčeva sta dosegli že lepo raven in uspeh pri občinstvu. Rio in Gregoria Nardi sta presenetila s popolnostjo, ki jo dosežeta v na-malo zahtevnem in obsežnem programu. Njuno igranje se je odlikovalo po blešča-či izglajenosti, krasnih, čistih zvokih in ne le tehnično, marveč tudi notranje, v svojem doživljajskem tonu, vzorno uravnovešeni igri dveh usklajenih umetniških osebnosti in človeških temperamentov. Zato sta Rio in Gregoria Nardi dosegla velik moralni uspeh.

Program je obsegal v prvem delu Mozartovo Sonato v D-duru, Schumannov Andante z variacijami in Chopinov Rondo op. 73, torej skladbe, ki so bile posebej in srečno izbrane, da pokažejo interpretacijo in tehnično bravuro te umetniške dvojice v vseh njenih odtenkih. V drugem delu smo slišali iz starejših klavirskih glasbe »Drugo sonato« pri nas manj znanega M. Clementija in Brahmsov Valček op. 39, dve skladbi, ki sta prav tako ustrezali ne le ožjim poznavalcem klavirske literature, marveč tudi okusu širšega ljubiteljskega kroga. Zaradi svoje folkloristične barvite note, južnjaške ognjevitosti in slikovite zvočne lepote pa so najbolj užgali Infantejevi »Trije andaluški plesi« (Ritmo - Sentimiento - Gracia), ki sta jih izvajalca igrala s strastjo, vredno njihove učinkovite glasbene vsebine. Dosegla sta navdušen dolgotrajen aplavz.

Maksimalni cenik

Maksimalni cenik štev. 9, ki velja po naredbi Visokega komisarja za Ljubljansko pokrajino od 10. aprila t. l. naprej, določa za mestno občino ljubljansko naslednje cene na drobno (z všeto trošarino):

1. Kruh iz enotne moke v kosih do 400 g 2.30 lire, v kosih od 400 do 1.000 g 2.20 lire, v kosih od 1.000 g 2.00 g 2.20 lire; testenine iz enotne moke 3.90 lire za kg; enotna pšenična moka 2.70 lire; enotna koruzna moka 2.20 lire; riž navadni 2.70 lire; fižol 6 lire za kg.
2. Jedilno olje (olivno) 14.70 lire za liter; surovo maslo 28.40 lire za kg; slanina sojena 19 lire za kg; mast 17 lire za kg.
3. Kis, 4% vinski 6.35 lire za liter.
4. Mleko 2.50 lire za liter; kondenzirano mleko v dozah po 380 g 15.90 lire za dozo, v dozah po 385 g 7.55 lire za dozo.
5. Sladkor: sladkorna sipa 8.25 lire za kg, v kockah 8.35 lire.
6. Mehka drva, razžagana, franko skladišče trgovca v Ljubljani 33.60 lire za stot; mehki roblanci (žamjanje), približno 1 m dolgi, franko mestno skladišče 40 lire za stot; trda razžagana drva 40 lire za stot; enotno milo, ki vsebuje 23—27% kisline, 4.10 lire za kg.

Romane »Dobre knjige« dobite po znatno nižji ceni, ako se na nje naročite. Naročnike sprejemajo v Ljubljani uprava naših listov in Narodni tiskarni in njeni inkasanti, v Novem mestu pa tamkajšnja podružnica naših listov. Iz drugih krajev se lahko naročniki prijavijo po pošti.

Z Gorenjskega

Veliko pevsko tekmovalje je bilo prirejeno v Beljaku in Pliberku. Nad 700 mladencev in deklet se je zbralo v obeh teh krajih, da se s pevsko tekmo dožene, katera pevka skupina je najboljša na Korškem in na Gorenjskem. Nastopilo je 250 pevskih enot. O krajski pevski skupini poroča »Karawanken-Bote«, da je zapela gorenjsko pesem ter z njo predločila delo ob bregu Save, ki jo obdajajo najlepši gradovi. V Pliberku so isti čas nastopile pevске skupine z Dolnjega Korškega. Ob zaključku so bile najboljše pevске skupine povabljene v Celovec.

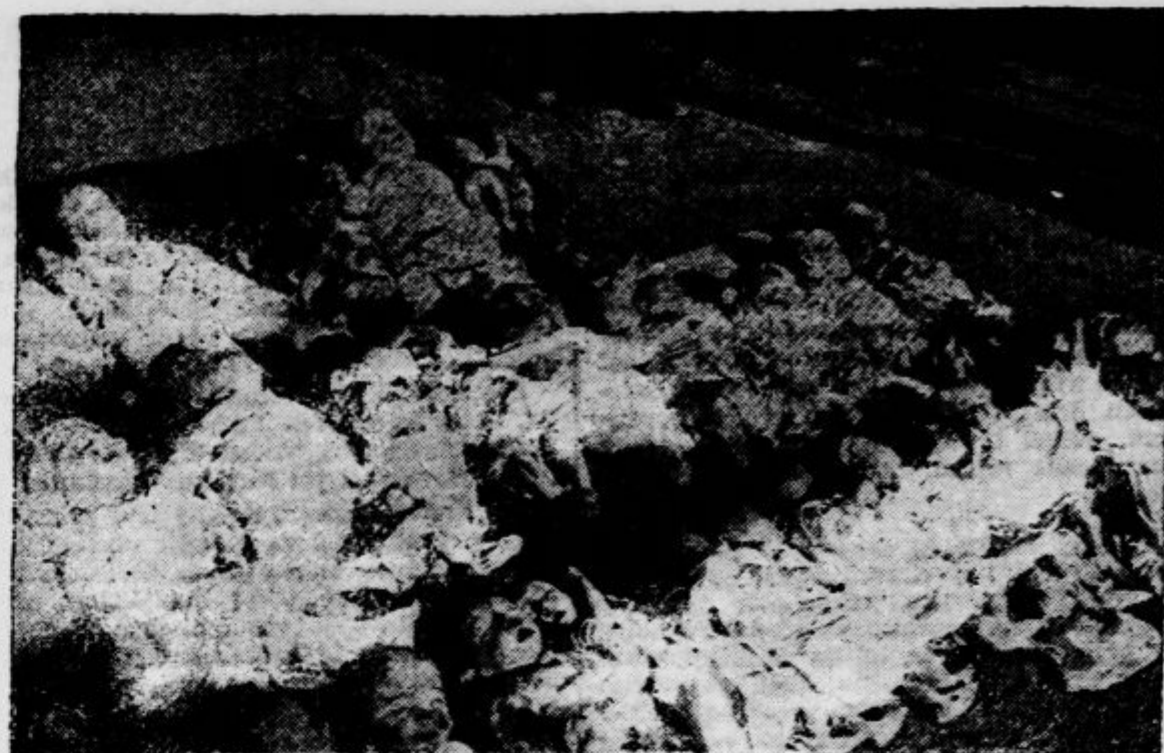
Koroška, prva po številu rojstev v Nemčiji. V Arjah, v koroški vasi gorskih kmetov, 900 m visoko, so imeli večjo slovesnost ob desetletnici ustanovitve ondote krajevne skupine. K proslavi je prišel tudi pokrajinski vođa dr. Rainer iz Celovca, ki je izjavil: »Koroška je tista dežela, kjer se je obrnil zdravni kmečki življenj. Število otrok je ves naš ponos. Tudi v slabih avstrijskih letih je Koroška edina v republiki lahko pokazala na preveč rojstev. Na Korškem ni nikoli prišlo do stavke v pogledu porodov. Vpadke števila porodov zaradi vojne je na Korškem razveseljivo majhen. V letu 1941 je pripadlo na 1000 prebivalcev 26 živorojenih, lani pa 24. Tako ima Koroška prvenstvo v Nemčiji; sledita ji Tirolska in Solnograška.«

Spodnja Štajerska

Novi grobovi. V Mariboru so umrli: železniški uradnik Alojz Unger, 24 letni mešar Maks Kristan, 34 letna ga. Marija Sprinč-Gabrova in 91 letna posestnica Antonija Duhova. V Slovenski Bistrici je umrl 34 letni ključavničarski mojster Jurij Germ, v Vitanju pa 40 letna ga. Ema Kranjčeva-Sinkovičeva. Na Cretu pri Celju je umrla 81 letna Terezija Rebov, v Rogaski Slatini pa 88 letna Barbara Goricanova in Antonija Lesjakova. Pri št. Jurju ob južni železnici je umrl 74 letni Janez Gorjup, v Skorbi pa 76 letna Terezija Senekovičeva.

Poroke. V Celju so se poročili: Jurij Vetrin in Julka Lesnikarjeva, Ivan Sterle in Rezika Stante, Ivan Križnik in Silva Zvižejeva. — V Ptuj: Anton Arnejčič in Nežka Šimenko, Ludvik Hašner in Matilda Kovačičeva, Friderik Krojs in Ljudmila Ribičeva ter Herman Erjavec in Marija Plohovala. — V Sevnici ob Dravi sta se poročila Jurij Ačko in Terezija Kramplova.

Žetveni otroški vrtci. Mariborski dnevniki poročajo: Zaradi nujno potrebne nastavitve otroških vrtaric v času žetve je bilo treba predčasno zaključiti 7. razred na graških višjih zavodih. Te dijakinje so bile nato sprejete v posebno taborišče, kjer so se izveščale za otroške vrtarice. Tako je

Otroci iz najdenišnice v Reggio Calabria, žrtve anglo-ameriških zračnih napadov

zdej mogoče namestiti na Spodnjem Štajerskem nad 100 žetvenih otroških vrtaric. Ob zaključku tečaja je deželna deklasična voditeljica Terzaghijeva opozorila dekleta na odgovornost, ki jo prevzamejo s prostovoljno službo. Prvega junija se je že odpeljalo 70 deklet na določena mesta, 15. junija pa se pripelje na Spod. Štajersko še 40 deklet. Nameščene bodo kot pomočnice po otroških vrtcih.

Glasba v celjskem okrožju. Včerajšnji in današnji dan sta v celjskem okrožju posvečena nemški glasbi. Razen glasbenih prireditvev v Celju, katere smo že napovedali, so bili včeraj dopolne koncerti v Zalcu in v Laškem, kjer bo danes še javni koncert domačega orkestra, nadaljnje glasbene prireditve bodo v Velenju, v Sevnici, na Rečici, v Mozirju in v Šoštanju. Zlasti bo v Šoštanju več prireditvev, glavni koncert pa priredijo učitelji šoštanjske glasbene šole drevi ob 20.

V mariborskem gledališču so poslednji teden te sezone na sporedu naslednja dela: opereta »Ta ali nobena«, opere »Car in tesar«, »Trubadur« in »Prodana nevesta«, v četrtki pa bo premiera vesele opere »X za U«, ki jo je uglasbil Hans Lange.

Iz Novega mesta

n — Opozorilo vsem lastnikom pisalnih in računskih strojev ter registriranih blagaj »National«. Vsekih 10 dni pride v Novo mesto strokovnjak Boris V. Simandl iz Ljubljane. Naročila sprejema iz prijaznosti g. Barborič — Bata, Novo mesto.

Puh in perje prodaja!
R. SEVER, Marijin trg 2!

Iz Srbije

Srbski rudarji gredo v Nemčijo. Prav tako kakor skupne srbskih kmetov, ki so šle v Nemčijo, je zdaj odpotovala tudi skupina srbskih rudarjev, da se bo seznanila z delovnimi metodami in spopolnila svoje znanje. Gospodarski minister je rudarjem pred odhodom dejal, da bodo po povratku pionirji modernega in racionalnega rudarstva, kajti Srbija razpela za bogatimi rudnimi ležišči.

ZMOTA

Roman

Ferenc Kormendi

Toda ta negotovost je kaj kmalu izginila, ko se je Janko okoli polnoči poslavjal in prvič poljubil Ani roko. Ana pa ga je brez nadaljnjega objela in poljubila. Tedaj je stopila k njemu gospa Waltrova in ga po materinsko objela: »No, no, Jeni, sinko... zdaj mi le brez sramu reci mati!« In dočim so vsi neslužbeno vzeli na znanje zaroko, ki po tem millem, šaljem, enostavno neslužbeno činu ni bila več potrebna, in dočim so se olajšano in iskreno smejali načinu, kako je gospa Waltrova odstranila vso to napetost, je Antal Walter prijateljsko potpreljal Janka po rame: »No, dragi fant, pridri jutri opoldne k meni v pisarno.«

Sveže sorodstvo sta zapečatila z nekaj prijaznimi besedami tudi Andrej in Agica. In tako je bilo vse lahko in enodušno urejeno. Janko je krenil domov v čisti, topli pomladni noči in čutil je, da njegove misli niso preveč jasne in čiste; kakor da mu je glava nekoliko omamljena po težkem, trpkem vinu. Zaročil sem se, oženil se bom, je razmišljal in se s pritajenim dihom bavil z lastnimi mislimi. V svoji notranjosti pa je slišal nenehoma ponavljajoči se, nekam čudno zveneci odmev besed: »Zaročil sem se, oženim se.«

Ta lahna omotica, kakor da je posledica vina, in to globoko strmenje sta trajala v njem tudi naslednjega dne, ko je sedel v naslanjaču za goste, ki se je nahajal pred pisalno mizo starega gospoda v njegovi ogromni delovni sobi. Na široko in dolgo sta se pogovarjala. Po bolj postranskih in splošnih vprašanjih je bila prva beseda o zaroki ta, da ne bodo ničesar dajali v javnost — gospa Waltrova še žaluje po svoji materi in čas zalovanja bo minil še čez dva meseca. Potem sta se razgovarjala o poroki, ki naj bo kmalu, ali je mogoče že v začetku jeseni in ki jo bodo sijajno praznovali, tako kakor odgovarja družabnemu položaju cele rodbine. Naposled sta govorila o tem, da pride Janko v Waltrovo tovarno. »Nadejam se, da boš dober mož moji Anici«, kako čudno mehko in čustveno so zavzele te banalne besede iz tistih ozkih, strogih ust, obkroženih z še močno posivelimi brki, ki nikoli ne govore praznih neumnosti in so še zdaj kakor iz nedosegljive daljave prihajale do Jankovih ušes.

Janko, mali študentek, je nekaj slišal iz tih ust samo grajo ali pohvalo, izgovorjeno večinoma brez vsakršnega pristnejšega zanimanja; kot odrasli in tuji mladi mož, ki je nekako po prisluženih pravici, a brez zadostne ocenitve spadal v rodbinski krog, je poznal le zahvalne besede, s katerimi je Antal Walter odgovarjal na njegov pozdrav z vladno, hladno zadržanostjo. Janko je vedel, da je to v redu: ne gre mu večje zanimanje rodbine Waltrov, stari gospod pa je v ostalem »trde« in »nečustven« človek. In četudi se je njun odnos zelo, zelo izpremenil, odkar ste se pred nekaj dnevi zadnjič videla: Janka je zdaj zares presenetil pogled Antona Waltra, ki mu je ganjeno in v ljubeznijo: da, z ljubeznijo zagorel naproti iz njegovih oči, ki so mu iz njih silile solze.

Bila je to naravna izprememba, in vendar jo je bilo težko doumeti. Kaj se

je zgodilo? je razmišljal Janko med pogovorom, opazujoč obraz svojega bodočega tasta. Zakaj neki mi jo tako lahko dajejo? V tem trenutku je Antal Walter govoril o Aninem nežnem bistvu, o njenem čustvenem, morda preveč čustvenem značaju, ki pa ga je njena občudovanja vredna, človeško jasna misel držala v ravnesju. Zato mi jo dajejo, meni, brezpomembnemu človeku, kar tako, na eno samo besedo, ker... zdrlim se je, napeto je razmišljal dalje: Zato, ker je smrtno zaljubljena?

Stari gospod, ki ga je v začetku razgovora z lahno pozornostjo nagovarjal z »dragi fant« in »sinko«, je zdaj izgovoril njegovo ime »Jeni«, tako je dejal. Ko je Janko zaslislal to nežno besedo, se je nenadoma spomnil, da se je njegovo ime — in hkrati njegov naziv in vrednost — vse doslej glasilo v domačem waltrovskem slovarju, kakor so se ga posluževali odrasli, preprosto in kratko »Fülöp«. Bil je to sošolec »Fülöp«, ki se je učil doma z Andrejem in ki je zato dobival obilne južine in večkrat kak drobč; bil je to siromašek »Fülöp«, ki je bil bolj ali manj deležen dobrodelnosti bogatih staršev svojega sošolca; bil je to stari tovariš »Fülöp«, katerega so čustvenost otroških let in skupna šolska leta upravičevala, da je gojil prijateljske stike z Waltrovimi otroci; bil je to fant, ki so ga ogovarjali s »to ste vi vi, Fülöp«, ki se je kasneje le poredko in le slučajno kdaj pojavil v družbi mladih Waltrov; bil je to »oh, to je tisti Fülöp«, katerega ime je kot ime enega izmed voditeljev napredne mladine v zvezi s študentskim gibanjem za nekaj časa igralo v dnevnem časopisu važno vlogo; in končno je bil to »tisti advokat Fülöp«, ki ni bil ne boljši ne slabši od vsakega drugega povprečnega mladega advokata, a očitno ne dovolj zmoglen, srečen ali odločen, da bi si v plamtečem ognju naprednega gibanja mladine skoval svojo lastno politično kariero.

Janko je čutil, da je od široke skale imena Fülöp da do enostavne »Jeni-ja« precej dolga pot napravil tistim trem dnem, ki so potekali med to dvojno oslovitvijo Antala Waltra. A kakor da je tudi stari gospod začutil to neravnovesje meril: naglo in brez prehoda je izpremenil glas, ki je postal hladnejši, stvarnejši, kakor soba, ki jo pred sončnimi žarki naglo zastrejo z zastori: bleščeča svetloba potemni, svetloba in senca izgubita svojo ostrino, a kljub temu vidiš v sobi vse tako jasno in določno kakor prej. Nepričakovana izprememba v glasu starega gospoda je bila tem bolj umestna, ker je Antal Walter ta trenutek govoril o premoženjskih razmerah, suho, stvarno in temeljito, kakor je prav in v redu, da govori o denarju tisti, ki misli v milijonih, vendar pozna vrednost vinarja. Govoril je o Aninem zasebnem imetju, ki ga je tvorila mnogo stotisočev pengov. »To imetje izvira iz dediščine, ki jo je zapustila otrokom Anina babica. Svoje hčere sem vzgajal tako, da vesta za svoje bogastvo, a da vendar ne mislita na to, da sta bogati,« je govoril stari gospod. »Poslej sem s delom Aninega imetja jaz gospodaril. V bodoče bo to tvoja dolžnost, Jeni...«

Ljubljanski majniški dogodki 1. 1809

Kako so Francozi zasedli Ljubljano — brez boja

V prejšnjih člankih smo opisali, kako se je začela odločati usoda Ljubljane med francoskimi vojnami 1. 1809. Francozi so bili že pred Ljubljano; obramba mesta je bila prepuščena slabi, nepriljubljeni in ravnodušni, če ne celo malodušni posadki pod poveljstvom starca, ki mu je bilo pri srcu najbolj njegovo, na Gradu shranjeno premoženje; Francozi vsega tega niso vedeli in so mislili, da mesta ni mogoče zavzeti brez močnega topništva in dolgega obleganja, zato je na njihov poveljnik hotel najprej »potipati«, kakšna je ljubljanska obramba in je v ta namen poslal svojega odposlanca k Avstrijcem — s predlogom, naj se predajo. Poveljnik ljubljanske obrambe Moitelle je vprav hlastno pograbil priliko, da se je začel pogajati s Francozi in predlagal je, naj bi sklenili premirje, dokler bi avstrijski vojni svet ljubljanske posadke ne pretesel francoskega predloga; med tem ko Avstrijci v pričakovanju francoskega odgovora niso več streljali z Gradu in Golovca, so se Francozi začeli vtihotapljati v neposredno bližino mesta in na levem bregu Ljubljanice so se pri Krakovem začeli sestavljati v čete in bataljone...

Oblegana Ljubljana

Izvrstna lega Gradu ni prišla do veljave; ko bi se naj ljubljanska posadka lotila najpomembnejše naloge, da bi držala Francoze v šahu v primerni razdalji od mesta, so grajski in golovski topovi molčali in Huardovi (francoski) brigadi se je posrečilo prikristi se v mesto brez najmanjših ovir, brez vsakih žrtv — v bližino nekaj korakov od avstrijskih prednjih straž. Medtem je druga brigada zasedla Šišenski vrh, divizija Pully pa št. Vid. Tako so Francozi obvladali tudi Celovško cesto. Tedaj je pa bila tudi že prosta Broussierjeva divizija po avstrijski predaji pri Razdrtem in 21. maja je že prodrla do Ljubelja. — Ljubljana je bila zdaj oblegana, še preden so se Avstrijci tega dobro zavedli. Po nerodnosti avstrijskega poveljnika se je položaj ljubljanske obrambe še znatno poslabšal, da bi bil poslednji boj mnogo težavnejši, če bi do njega sploh prišlo. Francozi, ki so prodrli do levega brega Ljubljanice, so bili že v mrtvem pasu, kamor ni bilo mogoče streljati s topovi z Gradu.

Francozi pristali na premirje

Ko se je Moitelle vrnil na Grad po sestanku s francoskim odposlancem, je bil sklican posvet štabnih častnikov. Poročal je Jakardofsky o pogajanjih s francoskim odposlancem. Ko so se »sejali«, je prišel francoski odposlanec z odgovorom Lamarquea; prinesel je sporočilo, da Francozi pristanejo na predlog za premirje, toda premirje naj bi trajalo le naslednjega dne, 22. maja do 4. junija. Pogoji je pa bil Moitellova obveza, da Avstrijci ne bodo streljali na mesto ter da odprejo Francozom tudi prosto pot po Tržaški, Dolenjski in Celovski cesti. Jakardofsky je odločno ugovarjal te zahteve, naj bi odklonili predlog, toda podpiral ga je le poveljnik slunjskega bataljona, med tem ko so drugi častniki klonili zaradi malodušja moštva. Značilno je bilo, da se major Lefebvre ni niti udeleževal razprave, a poveljnik topništva ni bil pritegnjen v vojni svet. Še bolj značilno je bilo, da je bil najpomembnejši član sveta, trdnjavskega poveljnika, povsem nem. Končno je prišlo do sporazuma, da bodo odgovorili francoskemu poveljniku: Na mesto ne bomo streljali, dokler ne bodo avstrijske čete od tam napadene, a prehodov, cest, nikakor ne bodo odprli. Zvečer ob 18. so začeli zopet streljati z Gradu.

Usodni 22. maj

Usodni 22. maj se je začel s kanonado med Francozi in Avstrijci. Francoska divizija Lamarquea se je razmestila na Šišenskem vrhu in sosednih hribih. Pri pogajanjih ni bila določena demarkacijska črta med kratkim premirjem, tako da so si stali Francozi in Avstrijci nasproti, ločeni samo z Ljubljano — vso noč med 21. in 22. majem. Položaj je ostal nespremenjen tudi po končanem premirju, a peči niso streljali drug na drugega. Popoldne 22. maja je prišel francoski odpo-

slanec z zahtevo, naj Avstrijci izpraznijo mesto, to se pravi desni breg Ljubljanice ob vnožju Gradu. To zahtevo je na Gradu zbrani obrambni svet odklonil. Jakardofsky ni bil več na Gradu; odšel je na Golovec, da prevzame nadzorstvo nad trdnjanskimi napravami. Od tem je tudi istega dne ob 17. opazoval nastopanje Broussierjeve divizije. Moitelle je med tem prejel vest, da je Razdrto padlo in da je vsa Macdonaldova armada, okrog 18.000 mož, prispela pred Ljubljano. Lahko si mislimo, da to ni podžgalo njegovega poguma. Prihajale so pa tudi druge Jobove vesti, n. pr. da nameravajo Francozi ponoči (23. maja) napasti Grad in da so zaradi tega že začeli deliti mehoštvo vino in žganje. Moitelle in Lefebvre sta bila silno potrta zaradi teh vesti, a ne zaradi usode Ljubljane, temveč, ker sta spravila vse svoje premoženje na Grad in sta se bala zanj. Moitelle je hotel rešiti predvsem svojo kožo in naročil je Lefebvre, naj napiše ponudbo za predajo, s posebno pripombo, da se francoski odposlanec lahko udeleži končne sestave pogojev predaje na Gradu...

Dramatična seja vojne sveta

Jakardofsky se je ob 19. vrnil z Golovca in ko je vstopil v sobo, je presenečil Lefebrea pri pisanju ponudbe za predajo. Moitelle je zagovarjal svoje ravnanje, češ da bi se on sicer lahko upiral prednjim Macdonaldovim oddelkom, ne pa vsej njegovi armadi, zlasti, ker ne more pričakovati pomoči od glavnega avstrijskega poveljnika Gyulaya. Jakardofsky je odločno ugovarjal in se ni mogel tako lahko sprijazniti s predajo kakor Moitelle. Dejal je, da se lahko uprejo ter da bodo okoli uspešno vzdržali napad. To izjavo je dal na poveljnikovo zahtevo tudi pismeno. Vendar je Jakardofsky sprevlel, da ne more prepričati Moitellea in da bi preprečil izdajstvo, je z vso naglico sklical vojni svet ter po njem prišil poveljnika k dolžnosti. Toda Moitelle je izrazil ta čas, da je odposlal ponudbo za predajo in ukazal je na vseh okoli, naj prenehajo streljati. Macdonald je zelo cenil ljubljansko trdnjavo ter mislil, da bo naletel na hud odpor. Ni še imel nobenega pravega načrta, kako bi se naj polastil Gradu, ki se je zdel od vseh strani nepristopen ter neprijemljiv. Pristop do Golovca je pa bil tudi težek čez Barje. Obkolitev v večjem krogu tudi ni bila mogoča, ker je Macdonaldu primanjkovalo plovnih sredstev, da bi vojska lahko prešla Savo, kajti most pri Črnučah je bil podrt. Med tem ko si je Macdonald belil glavo, kako bi se polastil ljubljanske trdnjave, je prejel od podkralja Evgena povelje, naj v pospešenem pohodu pošlje v Celovec eno pehotno divizijo in dva polka dragoncev, tako da bi mu ostala pred Ljubljano le ena divizija, polk dragoncev in šesti huzarski polk. Macdonald je določil prav tedaj prispelo Broussierjevo divizijo za »opazovanje« Ljubljane. Lamarqueovo divizijo je pa namenil v Celovec. Da bi bil odhod vojaštva neoviran ter neopažen, je Macdonald ukrenil vse potrebno ter skušal zavesti sovražnika, da se pripravlja na napad. Tudi ta zvijača se mu je gladko posrečila. Broussierjeva divizija je kmalu našla pot čez Barje in zvečer okrog 20. je prvi oddelek že prodrl do Dolenjske ceste, druga kolona je pa prodirala čelno proti Golovcu tudi povsem neovirano, ker je Moitelle, kakor rečeno, prepovedal streljanje. Macdonald je medtem tudi poslal polk dragoncev z dvema topovima zasedi Črnuče

Čitateljem v Srbiji

Na vprašanja od raznih strani sporočamo čitateljem »Jutra« v Srbiji, da se lahko na naš list tudi naročijo. Naročnike sprejema tiskarna PRESSA A. G., Beograd, Vojkovičeva 8 (tel. 25-552 do 25-555; pošt. pretinac 630). Tja se je obračati tudi z reklamacijami glede dostavljanja lista. — Mesečna naročnina znaša Din 96.—.

Potrjeni v globoki žalosti naznanjamo vsem prijateljem in znancem žalostno vest, da nas je po dolgotrajni mučni bolezni za vedno zapustil gospod

ANTON SUCHER

revizor C. E. Ž. v pokoju

Pogreb nepozabnega pokojnika bo v nedeljo, dne 6. t. m. ob ½ 5. uri popoldne z Zal — kapele sv. Petra — k Sv. Križu.

Maša zadušnica se bo darovala dne 11. junija ob 6. uri v župni cerkvi sv. Petra.

Ljubljana, dne 5. junija 1943.

ŽALUJOČI OSTALI

Po kratki in težki bolezni, previdena s tolažili sv. vere, nas je za vedno zapustila v 74. letu starosti naša predobra mati, gospa

KLUN TEREZIJA roj. TRDAN

dne 5. junija 1943 v slajmerjevem domu v Ljubljani. Prepeljali jo bomo v nedeljo, dne 6. junija v Sajevec št. 24, od koder bo pogreb na farno pokopališče v Hrovači v torek, dne 8. junija 1943, ob 9. uri dopoldne.

Ljubljana, Sajevec, Reniči, dne 5. junija 1943.

Žalujoči ostali: JANEZ, LUDVIK, FRANCE in LOJZE, sinovi; KAROLINA por. OBERSTAR, MARIJA por. KRSNIC, NEZKA por. PUZELJ, IVANKA, hčerke; zetje, snahu, vnuki in vnučkinje ter ostalo sorodstvo.

in tam naprej za hrbet Avstrijcem oddelek, da bi bilo obleganje čim popolnejše. Lamarqueova divizija je bila ob 21. povsem pripravljena na odhod, a preden je odrinila, je prispela ponudba za predajo. Med tem se je sestal vojni svet na Grad in začela se je dramatična seja, ki je bila na nji zapečatena usoda Ljubljane. Svetu je predsedoval Jakardofsky — namestoval je trdnjavskega poveljnika. Vneto je opominjal štabne častnike na njihovo dolžnost — braniti trdnjavo z vso odločnostjo. Ko se je razvila razprava, je na največje presenečenje zbranih častnikov vstopil francoski general Lamarque v spremstvu avstrijskega stotnika Moraka, ki je nesel Francozom ponudbo za predajo. Lamarque je kratko pozdravil ter zasedel sedež nasproti Lefebvre, kakor da se to razume samo po sebi ter da je bil povabljen na sejo kot enakovreden član avstrijskega vojnega sveta...

(Nadaljevanje.)

Zavarovanje v starem Rimu

V Navia Apla v Rimu so odkopali v grobnici ploščo, posvečeno nekemu Antoniu približno pred 2000 leti. Ta Antonius je prišel kot prvi na misel ustanoviti blagajno, iz katere bi se izplačevale posmrtnine, da bi imeli člani zagotovljene dostojne pogrebe. Napis na plošči jasno kaže kakšen je bil poklic tega moža, kaže pa tudi da je bilo zavarovanje za primer smrti znano že v starem Rimu. V resnici je pa misel zavarovanja še mnogo starejša. V neki knjigi iz 3. stoletja pred Kristusom, ki jo je najbrže napisal eden izmed Aristotelovih učencev se govori o zavarovalnici v času Aleksandra Velikega v Babilonu, ustanovljeni po nekem Antimenesu. Vsak lastnik sužnjev je lahko zavaroval pri Antimenesu svoje sužnje za primer pobege. Za vsakega ubežnega sužnja je Antimenes izplačal njegovemu lastniku določeno odškodnino.

Pajkov želodec

Nobena žival na svetu menda ni tako požrešna kakor pajek. Zjutraj za zajtrk požre štirikrat toliko, za obed devetkrat, za večerjo pa celo 13krat »oliko kakor tehta sam. Če bi bil človek tako požrešen bi moral pojesti za zajtrk celo jag-nje, za obed tri teleta, za večerjo pa 4 prašiče in 3 kozličke.

Odkod ime Amazonka?

Velika južnoameriška reka Amazonka se mora zahvaliti za svoje ime možu, ki jo je odkril. To je bil pomorščak Orellana, ki se je vozil z jadrnico po reki Parana v južni Ameriki, kjer je slišal od domačinov, da je na severu te pokrajine še mogočnejša reka, ki jo imenujejo Indijanci Amasona. Kapitan Orellana je mislil, da je odkril pravično deželo bojevityh žensk in reko, ki jo je po dolgem iskanju končno odkril, je nazval Rio de Amazonas. Sele pozneje se je izkazalo, da ima izraz Amasona v jeziku južnoameriških Indijancev čisto drugačen pomen, in sicer: reka, ki uničuje čolne.

DARMOL

Il miglior lassativo
najboljše odvajalno sredstvo

IZDELOVALNICA HARMONIK

Vam nudi veliko izbiro
piano in diatoničnih harmonik

OGARJEVA ANICA

RISBE ROMULIJAN BESEDILU JOŽE JUGOMUR

Nekega dne ga je poklicala k sebi njegova mati kraljica in mu rekla:

»Glej, sinko moj, moje življenje gre h kraju, močno sem se že postarala. Čas je torej, da pomisliš na ženo, ki bo s teboj kraljevala po moji smrti! Pa tudi tega ne smeš pozabiti, da si poslednji svojega rodu; treba je naslednika, močnega, krepkega, junaškega, kakršen je bil vedno naš rod!«

Kraljevič se je zamislil, dolgo molčal in še dlje premišljal, potem pa je le sprevlel, da ima njegova mati prav. Obljubil ji je, da si bo izbral nevesto...

LEŽALNE STOLE, VRTNE STOLE, MIZE,

ter vse moderno pohištvo dobavlja
tvrdka CANKAR STANE, Črnomelj

KOSILNICE, BRANE, KULTIVATORJI, REPOREZNICE, GNOJNIČNE ČRPALKE, TRIJERJI, MLATILNICE, ŽITOČISTILNIKI itd.

Trgovina z železnino in poljedelskimi stroji

FERRUM LEON STUPICA

LJUBLJANA, GRADIŠČE 2 (poleg Uršulink)

Liscia e lucida
come se è la punta di ogni penna

Kot svila gladka in svetla je konica vsakega KAWECO peresa

Kaweco.

Perché la KAWECO scorre così facilmente come una penna sulla carta. Nelle cartolerie e nei negozi specializzati Vi mostreranno ben volentieri i vari modelli KAWECO.

Zato KAWECO pero teče s takšno lahkoto po papirju. V trgovinah s pisalnimi potrebščinami Vam bodo radi pokazali različne modele KAWECO peres

Vabilo

na 48. redno skupščino POSOJILNICE V CERKNICI, z. z. n. j., ki bo dne 20. junija 1943, ob 3. uri popoldne v zadržnih uradnih prostorih v Cerknici.

DNEVNI RED:

- Otvoritev in konstituiranje skupščine;
- Poročila: a) upravnega odbora, b) nadzornega odbora.
- Čitanje revizijskega poročila in rešitve zavoda za združništvo.
- Predlogi in pritožbe.
- Sklepanje o letnem sklepnem računu, uporabi poslovnega prebitka in podelitve razrešnice članom upravnega in nadzornega odbora.
- Volitev: a) 2 članov upravnega odbora in 1 namestnika; b) 1 člana nadzornega odbora in 1 namestnika.
- Določitev: a) vsote, do katere se sme zadruga zadolžiti; b) vsote hranilnih vlog, ki jih sme zadruga sprejeti; c) najvišjega zneska kredita, ki ga sme zadruga podeliti posameznemu združniku.
- Slučajnosti.

Ako skupščina ob napovedani uri ne bo sklepna, bo čez pol ure druga na istem kraju in z istim dnevnim redom, ki bo v smislu § 38. pravil veljavno sklepala ne glede na število navzočih združnikov.

Letni sklepní računi so razgrnjeni na vpogled združnikom in bivšim združnikom, katerih jamstvo še ni prestalo, v poslovalnici zadruge med uradnimi urami.

UPRAVNI ODBOR

V globoki žalosti sporočamo, da je danes ob 9. dopoldne umrl nas srčno ljubljeni soprog, oče, tast in dedek, gospod

dr. JANKO RAJAR

veterinarski inspektor v pokoju

Na zadnji poti ga bomo spremili v ponedeljek, dne 7. t. m. ob 5. uri popoldne iz kapelice sv. Nikolaja na Žalah na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 5. junija 1943.

MINKA, roj. ČERNE, soproga;
ZLATKO, sin
STANA CIZELJEVA in MAJDA ZEMLJAKOVA, hčerki;
Dr. TONE CIZELJ in profesor JOŽE ZEMLJAK, zeta;
TOŠO, vnuk